

Het Wilhelmus Voorbij

Burgerschapsonderwijs in politiek Den Haag en de praktijk

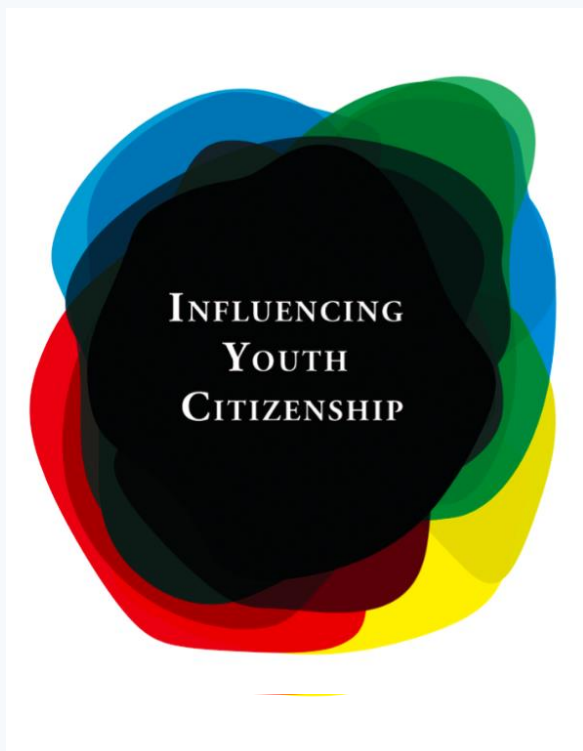
Docentendag Maatschappijleer 2019

Bram Eidhof

SCHOOLSTRIJD

Even voorstellen...

Stadslab
Amsterdammerschap

Een worsteling in drie verhalen

- Josefien
- Jochum
- Jan

De samenleving beïnvloedt jongeren ook

8/10 Nederlanders: (heel) veel spanningen tussen bevolkingsgroepen

Er zijn ook succesverhalen...

Leerlingen zijn democratisch gezind
Scholen vinden het een belangrijke taak

SCHOOLSTRIJD

Save the
World Today

For
MOTHER
Birthday

Wat
VINDEN JIJ
BE

IK VAL OP MANNEN
MET EEN KLEINE
ECOLOGISCHE
VOETAFDruk

IS DIT
IS THUS
NO EXPR

HESE

NAD

Toch is er veel ruimte voor verbetering

(Inter)nationaal onderzoek

- Toename extreme uitingen
- Grote ongelijkheden
 - Tussen groepen leerlingen
 - Tussen scholen
- Politieke machteloosheid

Tabel 2.2.2. Verdeling over de beheersingsniveaus

Land	Onder niveau D		Niveau D		Niveau C		Niveau B		Niveau A	
Denemarken [†]	0,4	(0,1)	2,3	(0,4)	10,2	(0,8)	24,6	(0,8)	62,4	(1,3)
Taiwan	0,5	(0,2)	2,9	(0,4)	9,9	(0,8)	24,5	(1,2)	62,2	(1,4)
Finland	0,3	(0,1)	2,3	(0,4)	10,0	(0,8)	27,0	(1,4)	60,4	(1,6)
Zweden [†]	0,7	(0,2)	3,6	(0,6)	12,2	(0,8)	25,2	(1,0)	58,3	(1,3)
Noorwegen (9) [†]	0,7	(0,2)	3,8	(0,3)	13,1	(0,7)	28,9	(1,0)	53,5	(1,2)
Estland [†]	0,2	(0,1)	3,2	(0,5)	16,7	(1,0)	36,9	(1,5)	43,0	(1,8)
Rusland	0,3	(0,1)	3,7	(0,5)	16,6	(1,3)	37,3	(1,5)	42,1	(2,1)
België (Vlaanderen)	0,2	(0,1)	4,6	(0,8)	19,1	(1,6)	36,6	(1,6)	39,5	(2,2)
Slovenië	0,4	(0,2)	4,5	(0,5)	20,6	(0,9)	37,6	(1,2)	37,0	(1,4)
Kroatië	0,3	(0,1)	3,9	(0,5)	19,9	(1,2)	39,9	(1,5)	36,0	(1,5)
Nederland [†]	0,9	(0,4)	8,2	(1,4)	23,2	(1,5)	32,1	(1,8)	35,6	(1,8)
Italië	0,9	(0,3)	6,5	(0,6)	21,5	(0,8)	36,1	(1,1)	34,9	(1,2)
Litouwen	0,7	(0,3)	6,7	(0,8)	23,5	(1,2)	38,5	(1,6)	30,5	(1,7)
Bulgarije	6,4	(1,2)	16,0	(1,3)	22,5	(1,4)	28,4	(1,5)	26,7	(1,5)
Malta	5,5	(0,5)	13,4	(0,8)	23,2	(1,0)	31,7	(1,1)	26,2	(1,1)
Chili	3,7	(0,5)	16,0	(0,9)	27,2	(1,0)	31,7	(1,0)	21,4	(1,1)
Letland [†]	1,7	(0,4)	10,7	(1,1)	29,1	(1,3)	39,0	(1,8)	19,5	(1,6)
Colombia	2,1	(0,4)	13,8	(1,1)	31,3	(1,0)	35,4	(1,2)	17,4	(1,2)
Mexico	3,2	(0,4)	17,7	(1,0)	33,1	(1,2)	32,8	(1,0)	13,1	(0,8)
Peru	9,4	(0,9)	23,5	(1,2)	32,2	(1,2)	26,0	(1,2)	8,8	(0,8)
Dominicaanse Republiek	19,0	(1,2)	38,7	(1,2)	30,1	(1,2)	11,0	(1,0)	1,2	(0,4)
ICCS 2016 gemiddelde	2,7	(0,1)	9,8	(0,2)	21,2	(0,2)	31,5	(0,3)	34,7	(0,3)

SCHOOLSTRIJD

Hoe komt dat? Wat verklaart de status quo?

Wie is er schuldig?

Het heeft tot dusver ontbroken aan...

1. Voldoende tijd
2. Eindtermen
3. Budget
4. Professionalisering
5. Methodes

Het heeft tot dusver ontbroken aan...

1. Normativiteit (goed burgerschap)
2. Prioriteit
3. Professionaliteit
4. Effectiviteit

Hoe kan dat?

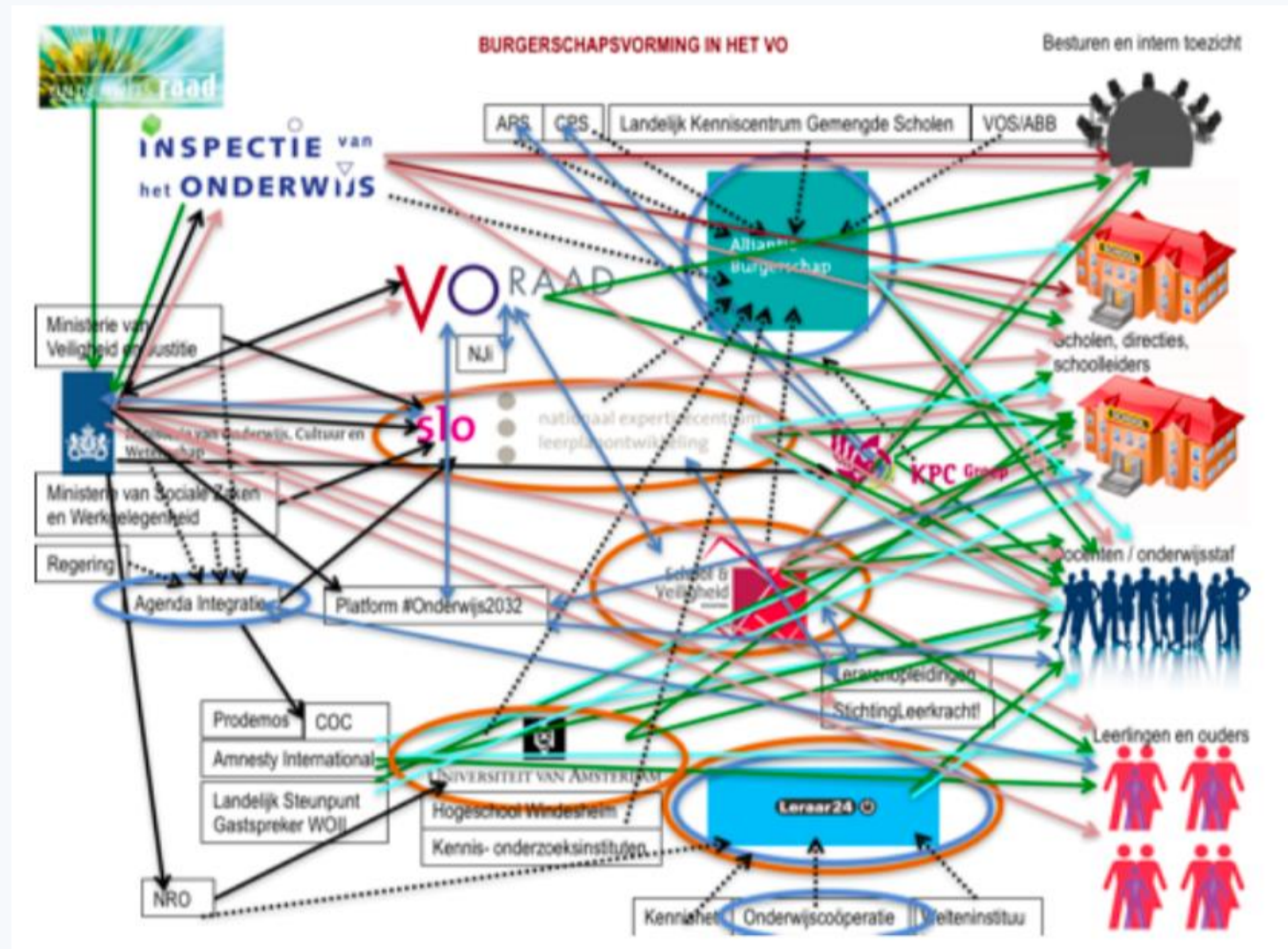
Een wicked problem?

SCHOOLSTRIJD

Er is nog geen substantieel beleid
geweest

(Wel 'zachte sturing')

Een democratische rechtsstaat is
afhankelijk van een democratische
cultuur...

Maar burgers dwingen tot democratische
overtuigingen of gedrag zou een inperking
zijn van diezelfde democratische rechtsstaat

Bundesarchiv, B 145 Bild-F080599-0023
Foto: Reineke, Engelbert | 17. Januar 1989

Toch was dat niet het voornaamste
bezwaar in politiek Den Haag de
afgelopen decennia

Het ongemak van de Tweede Kamer...

SCHOOLSTRIJD

Neutraal onderwijs, kan dat?

SCHOOLSTRIJD

Burgerschap en de overheid: een preciaire balans

De huidige wet: te vrijblijvend

Het onderwijs...

- *Gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving;*
- *Is mede gericht op het bevorderen van **actief burgerschap** en sociale integratie;*
- *Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.*

Wat zijn de risico's?

1. Staatsindoctrinatie
2. Partijpolitiek (vormen & effectbejag)
3. Elite dringt haar eigen burgerschap op
4. Schoolse indoctrinatie
5. De burger als beleidsinstrument
6. Voortdurende onenigheid
7. Te weinig democratisch inzicht
8. Vrijblijvenheid

Drie gênante momenten

1. Buma (2016): er moet iets gebeuren... een verplicht vak!
2. Buma (2017): staand het Wilhelmus zingen
3. Andere partijen: Oorverdovende stilte

BNR

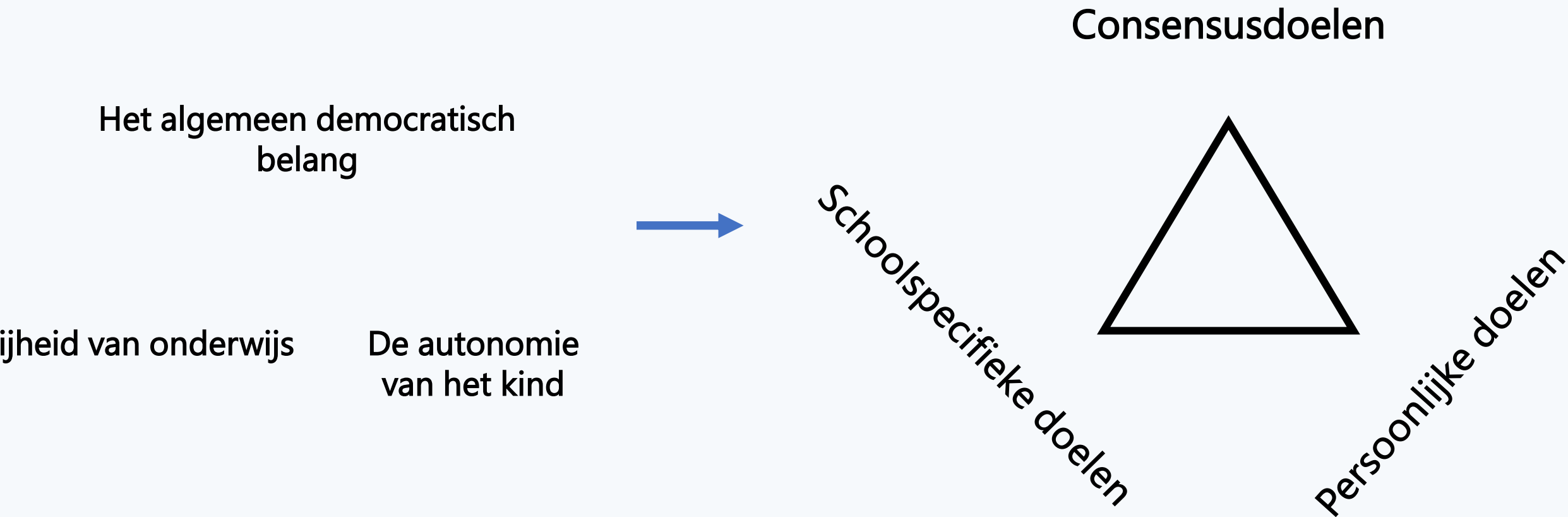
Jörgen Raymann

Wat zijn de risico's?

1. Staatsindoctrinatie
2. Partijpolitiek (vormen & effectbejag)
3. Elite dringt haar eigen burgerschap op
4. Schoolse indoctrinatie
5. De burger als beleidsinstrument
6. Voortdurende onenigheid
7. Te weinig democratisch inzicht
8. Vrijblijvenheid

Hoe komen we uit de impasse?

Burgerschap als gelaagd begrip

Van containerbegrip naar duidelijke criteria

1. Spanningen tussen individuele en collectieve belangen
2. Sociale, maatschappelijke of politieke context
3. Ethische of morele kern
4. Kennis, houdingen, vaardigheden en handelingsperspectieven
5. Onderscheid in burgerschapscompetenties
 1. Niet: tandpoetsen
 2. Ondersteunend: samenwerken
 3. Burgerschap: om kunnen gaan met conflicten

Wetsvoorstel verduidelijking burgerschapsopdracht

Positief

1. Basiswaarden van de democratische rechtsstaat als uitgangspunt
2. Stelt meer eisen aan scholen (verantwoording en evaluatie, systematisch en samenhangend, uitingen van personeel)

Verbeterpunten

1. 'Sociale cohesie'
2. 'Respect voor' (ipv mede vormgeven aan)

Kunnen we hiermee aan de slag?

Nee, want...

1. Maatschappijleer staat her en der onder druk
2. Geen eindtermen of minimumresultaten

Toch wel, want...

1. In curriculum.nu is burgerschap een bouwsteen
2. We kunnen het nu al

Welk verschil kunnen we zelf maken?

In een ideaal scenario:

1. Kennen we genoeg prioriteit aan burgerschapsonderwijs toe
2. Voelen scholen eigenaarschap, formuleren ze hun eigen visie
3. Voldoende ontwikkeltijd

SCHOOLSTRIJD

Handboek burgerschapsonderwijs

In samenwerking met ProDemos

Doelen

1. Eigenaarschap
2. Minder ontwikkeltijd nodig
3. Minimumkwaliteit

Inhoud: good practices, onderzoek, werkvormen

SCHOOLSTRIJD

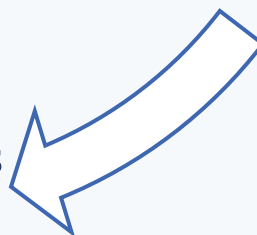
1. Visie
ontwikkeling

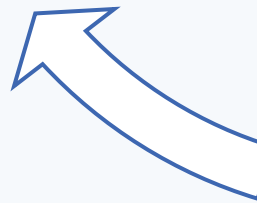
2. Leerdoelen

3. Plek in
curriculum

4. Onderwijs
ontwerpen
en uitvoeren

5. Evalueren
– doen we
het goed(e)?

SCHOOLSTRIJD

Stel dat... hoe verandert dan de rol van maatschappijleerdocenten?

Vragen & discussie

Handboek of andere vragen? → bram@schoolstrijd.nu

